

กบฏสันติภาพ

นาย วิวัฒน์ คติธรรมโต

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2532

ISBN 974-576-346-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

016184

1 10303224

PEACE REBELLION

Mr. Wiwat Catithammanit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

1989

ISBN 974-576-346-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์   กบฏสันติภาพ
โดย   นาย วิวัฒน์ คติธรรมนิตย์
ภาควิชา   การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา   ศาสตราจารย์ ดร. ชัยอนันต์ สมุทวณิช

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....
(ศาสตราจารย์ ดร. ถาวร วัชรากัญ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร. สัจจิต บุญบงการ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร. ชัยอนันต์ สมุทวณิช)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. วิทยา สุจริตธนารักษ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. อภิญา รัตเมงคมาศ)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมเพียงแผ่นเดียว

วิวัฒน์ คติธรรมนิตย์ : กบฏสันติภาพ (PEACE REBELLION) อ. ที่ปรึกษา
ศ.ดร. ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 303 หน้า.

งานศึกษานี้มุ่งศึกษาวิเคราะห์สภาพความขัดแย้งระหว่างกลุ่มที่ขัดแย้งกันสองกลุ่ม คือ กลุ่ม
อำนาจนิยมฝ่ายทหารของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม กับกลุ่มต่อต้านอำนาจรัฐ ในกรณีที่เรียกกันว่า
"กบฏสันติภาพ"

จากการศึกษาพบว่า กรณีกบฏนี้ เกิดขึ้นท่ามกลางสภาพความขัดแย้งทางสังคม-การเมือง
รัฐบาลอำนาจนิยมฝ่ายทหารซึ่งสถาปนาขึ้นภายหลังการรัฐประหาร 2490 ได้ควบคุม และแยกสลายพลัง
ทางสังคม-การเมืองอื่น ๆ โดยใช้กำลังความรุนแรง มาตรการทั้งในและนอกระบบกฎหมายส่วนกลุ่ม
ต่อต้านอำนาจรัฐ คือขบวนการคอมมิวนิสต์ คณะกรรมการสันติภาพแห่งประเทศไทย และขบวนการกู้ชาติ
ซึ่งก่อตัวขึ้นมาจากสถานการณ์ระหว่างประเทศและภายในประเทศได้นำแนวความคิดเรื่อง "สันติภาพ"
จากขบวนการสันติภาพสากลของฝ่ายคอมมิวนิสต์มาใช้ เพื่อเป็นวิธีการหนึ่งในการปลุกระดมพลังมวลชน
ให้เข้ามาสู่ขบวนการกระทำร่วม เพื่อต่อสู้เรียกร้อง สันติภาพ สิทธิ เสรีภาพ การพัฒนา และคุณค่าทาง
สังคม-การเมืองอื่น ๆ ในท้ายที่สุด รัฐบาลอำนาจนิยมฝ่ายทหารก็ได้จับกุมสันติชนเป็นจำนวนมาก ใน
ข้อหาที่มีการกระทำอันเป็นการกบฏภายใน และนอกราชอาณาจักร

ภาควิชา ..... การปกครอง .....
สาขาวิชา ..... การปกครอง .....
ปีการศึกษา ..... 2532 .....

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

WIWAT CATITHAMMANIT : PEACE REBELLION. THESIS ADVISOR : PROF.
CHAI-ANAN SAMUDAVANIJA, Ph.D. 303 PP.

This study is an endeavor to analyze the nature of conflict between two conflicting groups, the military authoritative regime of Field Marshal Plaek Phibunsongkhram government and the anti-establishment groups in the so-called case : "Peace Rebellion."

The thesis found that the accusation exist in an internal socio-politics conflict. The military authoritative government after the November 1949 coup had manipulated and demobilized other socio-political force by means of violence, regular and extra legal process. The anti-establishment groups; the communist movement, the Peace Committee of Thailand and the National Liberation movement which developed from internal and external situational aspects had applied "Peace" concept from the communist international peace movement as a means to mobilize mass into collective action movement to struggle for peace, freedom, development and others socio-politics values. At the conclusion of this conflict, the military authoritative regime had arrested most of the peaceful activist on a charge of rebelled against established regime.

ภาควิชา .....การปกครอง.....
สาขาวิชา .....การปกครอง.....
ปีการศึกษา .....๒๕๑๒.....

ลายมือชื่อนิสิต ..... *Raw An* .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... *[Signature]* .....

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งในคุณูปการที่ศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์นี้ได้ปฏิบัติต่อข้าพเจ้า ศาสตราจารย์ ดร.สุจิต บุญบงการ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตธนารักษ์ รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญา รัตน์มงคลมาศ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำอันเป็นประโยชน์ยิ่ง

เมื่อเริ่มงานศึกษานี้ ข้าพเจ้ายิ่งสำนึกและตระหนักดีว่า คุณค่าในเรื่อง สันติภาพ สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ยุติธรรม การพัฒนา ฯลฯ เหล่านี้ เป็นสิ่งซึ่งขาดไม่ได้สำหรับทุกชีวิตในสังคมการเมือง ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ อาจารย์สุภาภรณ์ จรัสพันธ์ ดร.พัชรี สีโรรส ในฐานะผู้ริเริ่ม และให้การสนับสนุน คำปรึกษาแก่งานศึกษานี้ สมควรที่จะได้รับการระลึกถึงด้วยความขอบพระคุณเป็นพิเศษ

ขอขอบพระคุณ ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ อาจารย์เกษียร เตชะพีระ ศาสตราจารย์ และท่านผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่าน ที่กรุณาให้ข้อมูลและข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์แก่งานศึกษานี้

ในโอกาสนี้ ข้าพเจ้าขอขอบคุณ ม.ล.กุลวิดา เทวกุล และคุณ-หญิงนิตดา จิระเดช ผู้ช่วยวิจัยซึ่งได้ทำให้การเก็บข้อมูลอันยุ่งยากซับซ้อนสำหรับข้าพเจ้าเป็นที่เรื่องง่ายและสะดวกขึ้น คุณกันทิมา เกตุมนิทร์ คุณจารุรัตน์ รุจนรงค์ คุณใจทิพย์ บุญยะฤทธิกุล คุณพรทิพย์ โล่ห์วีระ คุณนิพนธ์มา เลิศสมบูรณ์ คุณเชาวนะ ไตรมาศ และคุณวิกิจ สุขสำราญ ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือสนับสนุนทางวิชาการเป็นอย่างดี

และท้ายที่สุด ข้าพเจ้าขอเอ่ยนามสถาบันสันติประชาธรรม (สถาบันปรีดี พนมยงค์) ในฐานะที่ได้ให้ทุนสนับสนุนงานศึกษานี้ส่วนหนึ่งจนกระทั่งสำเร็จเสร็จสิ้น และขอขอบคุณบรรดาเจ้าหน้าที่แห่งสถาบันนี้ ที่กรุณาประสานงานด้วยดีเสมอมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
คำอธิบายคำย่อ	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
1. ความเป็นมา และสภาพปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์	8
3. การสำรวจทฤษฎีและการให้ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม	8
3.1 แนวความคิดว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงทางสังคม	9
3.2 การกระทำร่วม	12
3.3 รูปแบบของการกระทำร่วม	15
3.4 กระบวนการเปลี่ยนแปลง-การกระทำร่วม	19
3.5 องค์ประกอบของการกระทำร่วม-กระบวนการเปลี่ยนแปลง	27
3.6 สรุปและประยุกต์แนวความคิดที่ศึกษา	33
4. สมมติฐาน	36
5. วิธีการศึกษา	36
6. ข้อจำกัดในการศึกษา	36
2 การเมืองไทยสองกระแสในช่วงต้นทศวรรษที่ 2490	38
อารัมภกถา	38
บริบททางสังคมการเมืองในช่วงต้นทศวรรษที่ 2490	40
1. บริบททางสังคม-การเมืองระหว่างประเทศ	40
1.1 สงครามเย็น	41
1.2 การสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน	44
1.3 วิฤติการณ์ในคาบสมุทรมหาลี	46
1.4 การปิดล้อมคอมมิวนิสต์ในเอเชีย	47
1.5 แนวร่วมและองค์การบังหน้าทางการเมืองระหว่างประเทศของ ฝ่ายคอมมิวนิสต์	48

2.	สภาพการณ์ทางสังคม-การเมืองภายใน	54
	ก. กลุ่มอำนาจนิยม	64
	ข. กลุ่มเสรีนิยมและสังคมนิยม	65
	ค. กลุ่มอนุรักษ์นิยม-กษัตริย์นิยม	66
	การเมืองไทยสองกระแสในช่วงต้นทศวรรษ 2490	67
1.	การเมืองไทยกระแสหลัก	68
	1.1 รัฐประหารพฤศจิกายน 2490 กับการสถาปนาระบอบรัฐธรรมนูญ	69
	1.2 การต่อสู้ช่วงชิงอำนาจนอกระบอบรัฐธรรมนูญ	78
	1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลไทย-สหรัฐอเมริกา	88
2.	การเมืองไทยกระแสเปลี่ยนแปลง	96
	2.1 การก่อตัวของกระแสการเมืองไทยฝ่ายเปลี่ยนแปลง	97
	2.1.1 การยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยคอมมิวนิสต์ พุทธศักราช 2476 และอิทธิพลการเคลื่อนไหวของฝ่าย คอมมิวนิสต์	98
	2.1.2 อิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงในประเทศจีน	101
	2.1.3 การเผยแพร่ลัทธิมาร์กซิสม์-ปรัชญาสังคมนิยม	103
	2.1.4 ศิลปะ วรรณกรรม และวรรณคดีวิจารณ์	105
	2.1.5 ปฏิกริยาต่อนโยบาย-ปฏิบัติการของรัฐบาล	108
	2.1.6 การรณรงค์เรียกร้องสันติภาพ	110
	2.2 กลุ่มและผลงานในกระแสการเมืองฝ่ายเปลี่ยนแปลง	111
	2.2.1 กลุ่มสื่อมวลชน นักเขียน	111
	2.2.2 กลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง	125
	2.2.3 ขบวนการคอมมิวนิสต์และกลุ่มต่อต้านรัฐบาลอื่น ๆ ...	132
	สรุป	141
3	ไตรทรรศน์ว่าด้วยกบฏสันติภาพ	144
	อารัมภกถา	144
	พัฒนาการของขบวนการสันติภาพในช่วงต้นทศวรรษ 2490	145
	1. ขบวนการสันติภาพสากล ในช่วงต้นทศวรรษ 2490	147
	1.1 กำเนิดและภารกิจของขบวนการสันติภาพสากล	147
	1.2 สถานสันติภาพสากล และความเคลื่อนไหวของขบวนการสันติภาพ	150
	2. การก่อตัวของขบวนการสันติภาพภายในประเทศไทย	156

กบฏสันติภาพ: ไตรทรรศนะ	165
1. ว่าด้วยกบฏสันติภาพ และองค์ความรู้เกี่ยวกับกบฏสันติภาพ	165
2. รัฐทรรศนะ	170
2.1 คอมมิวนิสต์: ฐานความเชื่อทางการเมืองของชนชั้นนำทาง อำนาจในการเมืองไทย	170
2.2 กบฏสันติภาพในทรรศนะของรัฐบาลไทย	178
2.2.1 ขบวนการกู้ชาติกับกบฏสันติภาพในทรรศนะของรัฐบาล ไทย	181
2.2.2 พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยกับกบฏสันติภาพ ...	184
2.2.3 คณะกรรมการสันติภาพแห่งประเทศไทยกับกบฏสันติภาพ ในทรรศนะของรัฐบาลไทย	186
3. คอมมิวนิสต์ทรรศนะ	190
3.1 ว่าด้วยปัญหาแนวร่วม	190
3.2 บทบาทของขบวนการคอมมิวนิสต์กับกบฏสันติภาพ	194
4. "แนวร่วม" ทรรศนะ	209
4.1 ขบวนการสันติภาพ	209
4.1.1 ปฏิบัติการของขบวนการสันติภาพ	210
4.1.2 ความขัดแย้งเกี่ยวกับแนวความคิด "สันติภาพ" ใน สังคมไทยช่วงต้นทศวรรษ 2490	221
4.2 ขบวนการกู้ชาติ	226
4.3 กลุ่มสื่อมวลชน-นักหนังสือพิมพ์	235
4.4 ขบวนการนักศึกษา	242
4.5 กลุ่ม-ขบวนการทางการเมืองอื่น ๆ	257
สรุป	261
4 กบฏสันติภาพ: ทรรศนะแห่งทรรศนะ	265
1. ทรรศนะต่อกบฏสันติภาพ: สัมพันธภาพทางอำนาจและการกระทำร่วม	265
2. ทรรศนะว่าด้วยสันติภาพ	270
เอกสารอ้างอิง	276
ประวัติผู้เขียน	303

คำย่อที่ใช้

- กจช. กองจดหมายเหตุแห่งชาติ
พคท. พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย
มท. เอกสารกระทรวงมหาดไทย
มธก. มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง; เอกสารมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์
และการเมือง
สร. เอกสารสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี